

Gospodovo spremenjenje na gori (6. avgust)

Obhajanje praznika

Na Vzhodu so praznik Gospodovega spremenjenja obhajali gotovo vsaj že na meji med 5. in 6. stoletjem. Za vzhodno Cerkev je to najodličnejši poletni praznik, stari praznik Kristusa Kralja. V Španiji so ga poznali od 9. stoletja naprej. Na Zahodu ga je za vso Cerkev uvedel papež Kalikst III. I. 1457 v hvaležen spomin, da so kristjani na ta dan, l. 1456, pod vodstvom sv. Janeza Kapestrana premagali pri Beogradu Turke, pred katerimi je trepetala vsa Evropa.

Pravi predmet praznovanja je brez ozira na kakršen koli zunanji povod po vsebini zelo bogat. Saj so se cerkveni očetje mogli sklicevati na Sveto pismo, ko so spremenjenje na gori prištevali k največjim čudežem, kar jih je storil Bog v izkaz Kristusovega božanstva in v odrešenje človeštva.

Gora Tabor

V neki zvezi s praznikom so tudi pogostne slike Gospodovega spremenjenja, zlasti na Vzhodu. Najdemo jih najprej v apsidah iz časa vzhodnorimskega cesarja Justinijana (527-565), najprej pač v spominski cerkvi na gori Taboru, za katero mnogi mislijo, da je bila prizorišče dogodka; dalje v Marijini cerkvi samostana sv. Katarine na Sinaju, pa tudi v apsidi cerkve sv. Apolinarija v Raveni, kjer Kristusovo podobo nadomešča z biseri posejani križ in kjer je lepo izražena povezanost med trpljenjem in poveličanjem. Gospodovo spremenjenje so potem v dobi romanske umetnosti pogosto upodabljali tudi na Zahodu. Iz poznejšega časa (1520) je najbolj znana slovita mojstrovina Rafaela Santija.

Predigra Kristusovega vstajenjskega poveličanja

O Gospodovem spremenjenju na gori pripovedujejo vsi trije sinoptični evangelisti (Mt 17,1-13; Mr 9,2-13; Lk 9,28-36), sv. Peter pa ima v svojem 2. pismu (1,16-19) nekakšno razlago tega dogodka. Izvršil se je v odločilnem trenutku, ko so se voditelji izraelskega ljudstva že zagrizli v nasprotje in sovraštvo do Jezusa, ki se je sedaj posebej obrnil na izbrane učence. Ti so ga po Petrovih ustih priznali za Mesija, Jezus pa je napovedal, da bo sezidal svojo Cerkev, namenjeno vsem rodovom in postavljeno na neporušno skalo - Petra. Obenem je učencem razodel, kako bo izvršil svoje mesijansko delo: njegovo poveličanje bo vstajenje od mrtvih, zato pa prehod skozi najbridkejše trpljenje in smrt (Mt 17,1-9 vzpor.; prim. 16,13-23 vzpor.). V povezavi z vsem tem moramo gledati Kristusovo spremenjenje na gori, če naj nekoliko globlje razumemo, kakšen smisel ima to v Jezusovem življenju samem in kaj pomeni za oblikovanje kristjanovega življenja. Predvsem se Jezus v prizoru spremenjenja izkazuje za tistega, na katerem se spolnjujejo svetopisemske napovedi (prim. Lk 24,44 ss) o Mesiju kot božjem služabniku in kot Sinu človekovem.

Za priče dogodka je Jezus izbral prav tiste apostole, ki so bili navzoči tudi ob njegovem smrtnem boju na Oljski gori: Petra, Jakoba in Janeza (Mr 14,33 vzpor.; prim. 5,37). Prizor spominja na velika božja prikazanja, kakršnih sta bila deležna edinstvena moža stare zaveze na "Božji gori" (Sinaj je istoveten s Horebom: prim. 2Mz 19,9 ss; 24,15-18; 1Kr 19,8-18). Toda Bog sedaj razodeva svojo navzočnost ne le s tem, da govori iz oblaka in ognja (prim. 5Mz 5,2-5); Jezus se marveč v navzočnosti Mojzesa in Elija prikaže spremenjen s sijajem božjega veličastva. Iz

Kristusove človeške narave same je zasijalo veličastvo (ali "slava", toda ne v pomenu "slovitosti" med ljudmi!). Kar se tukaj javlja, ni le veličastvo nečesa zgolj duhovnega, marveč »veličastvo duha prek telesa, telesa v duhu, veličastvo človeka. Ni to le veličastvo Boga, ne gre tukaj le za nebesa, ki se odpro, ne gre le za Gospodov sijaj, kakršen je bil nad skrinjo zaveze, marveč za veličastvo Besede-Boga v Sinu človekovem... To je neizrekljiva enota. To je povezanost plamenov. Življenje nad življenjem in smrtjo: življenje telesa, toda prihajajoče iz duha; življenje duha, toda iz Besede; življenje človeka Jezusa, toda iz Sina božjega« (R. Guardini).

Gospodovo spremenjenje je v tem, da je tisto notranje božje veličastvo, ki je bilo v Jezusovi človeški naravi navzoče že od začetka, prodrlo navzven. Z grško besedo se tak pojav imenuje "epifanija", "prikazanje": v človekovo izkustvo stopi nekaj, kar je temu izkustvu samo po sebi docela odmaknjeno, združeno s skrivnostjo in vznemirljivostjo - to je vdor nečesa božjega v človeško stvarnost. Bistvena za "epifanijo" je tudi kratkost pojava, pri katerem dobiva poudarek začetek in konec. To Kristusovo spremenjenje, pri katerem je njegova človeška narava postala "transparent" božanstva, je bilo predznamenje in nekakšna napoved Kristusovega vstajenja in dokončnega spremenjenja, globokega preoblikovanja, ki ga je v Kristusovi človeški naravi povzročilo Kristusovo vstajenje. To obenem kaže na tisto dovršitev, ko se bo ob koncu sveta Kristus pred vsem človeštvom še posebno prikazal v veličastvu ("slavi") in moči, obdan od svojih angelov. To Kristusovo poveličanje, ta popolna prešinjenost njegove človeške narave z božjim veličastvom pa je tudi poročilo tistega poveličanja, kakršno čaka Kristusove učence ob koncu časov: »Takrat se bodo pravični zasvetili kakor sonce v kraljestvu svojega Očeta« (Mt 13,43).

Evangelisti vsi omenjajo silno belino oblačil in žar luči, kakršen ne pripada navadnemu območju sveta. Jezusov obraz »se je zasvetil ko sonce in njegova oblačila so postala bela ko luč« (Mr 17,2). Posebej je omenjen tudi "oblak", v stari zavezi tako znano znamenje božje navzočnosti. Pod tem oblakom ni mišljena meteorološka (vremenoslovna) tvorba, kakršno poznamo; mišljeno je marveč nekaj, za kar nimamo pravega izraza: to je svetloba, ki hkrati zakriva; nebeška stvarnost, ki se odpre, a vendarle ostane hkrati nedostopna in neoprijemljiva. Vsa poročila o Jezusovem spremenjenju kažejo na to, da gre tu ne ravno za Jezusovo doživetje, marveč za razodevanje Jezusovega skritega dostojanstva in veličastva učencem. To razodevanje se uresničuje na način videnja in slišanja. Na značaj

videnja kaže med drugim tudi nenadnost, s katero se je dogodek odigral: vsi pojavi so naenkrat tu, a potem spet nenadno izginejo, in nastane nekak občutek puščobe, kakor v nekom, ki so ga nebesa zapustila. Spet pa ni to takšno videnje, ki bi bilo nekaj zgolj subjektivnega, nekaj, kar bi se odigravalo le v pričah prizora - v apostolih. To ni podoba, ki bi si jo kdo sam naredil. Pač pa gre za način, kako človek dojema višjo, nadčloveško stvarnost - podobno kakor je čutno izkustvo način, kako dojemamo vsakdanjo zemeljsko stvarnost. Apostolom je tukaj dano, da vidijo, kako Jezus zažari v skrivnostni pretresljivi luči, ki prodira iz globin njegovega božjega človeškega bistva in razodeva to bistvo.

Pri spremenjenju na gori se je Kristus že vnaprej izkazal za "Gospoda veličastva" (1Kor 2,8), kar je v Svetem pismu ena od najizrazitejših označb za Kristusovo božanstvo. Priče spremenjenja so živo začutile, da je tukaj nekdo, ki je »odsvit Očetovega veličastva in podoba njegovega bitja« (Heb 1,3). Za hip so se srečali z odsevom »božjega veličastva na obrazu Jezusa Kristusa« (2Kor 4,6), s tistim odsevom, s katerim se je srečal sv. Pavel pred Damaskom in popolnoma preokrenil svojo pot življenja (Apd 9,3-8; 22,6-14, 13-23). Sv. Pavel, ki je pač prvi izrečno označil Kristusa kot "Gospoda veličastva", nam razlaga, kako je veličastvo na gori Sinaju bilo le senca tistega veličastva, ki se je razodevalo v vstalem Kristusu (2Kor 3,10; 4, 6). Kristjanom pa je Pavel obljubljal, da bodo »z odgrnjenim obrazom« gledali kakor v zrcalu Gospodovo slavo in se bodo »v isto podobo spreminjali iz sijaja v sijaj, kakor po Duhu Gospodovem« (2Kor 3, 18). Vzhodna mistika je še posebno rada gledala v Gospodovem spremenjenju tako rekoč počelo napredujočega človekovega upodabljanja po Kristusu, uresničevanega v kontemplaciji (zrenju) Kristusove povečane človeške narave.